

hvilket motionen torde få remitteras, att uppsätta den förändring i redaktion, som hithörande lagparagraf bör undergå, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen för sin del bifaller den förändring i 2:dra kapitlets 2:dra paragraf af Strafflagen, att verkställande af dödsstraff skall, då det tillämpas, ske å fängelsegård i några få vittnens närvaro.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 Januari 1877.

I. Asklöf.

N:o 14.

Af Herr I. Asklöf: Angående underdånig skrifvelse om utarbetande af förslag till ny grund för den kommunala rösträttens utöfning på landet.

Bland frågor, som vanligen förekomma vid hvarje riksdag, och hvilka ännu vänta på en tillfredsställande lösning, intager utan tvifvel *kommunala rösträtten på landet* ett framstående rum. Att en förändring af densamma är behöflig framgår af den mängd förslag härom, hvilka årligen ingifvas till Riksdagen från landets olika delar. I de hittills inkomna förslagen i detta hänsende hafva tvänne olika sätt för frågans lösning förekommit, nemligen dels röstvärdets inskränkning efter en graderad måttstock, dels det högre röstvärdets begränsning till ett visst maximum i förhållande till kommunens hela röstbelopp. Ehuru de senare Riksdagarnes Lag-Utskott beredvilligt sökt förorda ett sätt för frågans lösning, hvilket äfven af Andra Kammaren, i brist på något bättre, antagits, har dock städse Första Kammaren motsatt sig den ringaste förändring. Måhända är skälet för denna motvilja att finna i *ovissheten, huruvida den föreslagna förändringen medför någon förbättring*. Det är derföre att hoppas, att, om ett förslag till frågans lösning inkommer till Riksdagen, hvilket förslag efter omsorgsfullare utredning, än den knappa tiden medgifver för såväl Lag-Utskottet som Kamrarna, äfven Första Kammaren skall med välvilja omfatta en på rättvisa och sakkännedom grundad förändring i frågans

nuvarande oeffterrättighetstillstånd. Det är för att gifva upphof åt ett dylikt förslag, jag till Riksdagen aflemnar denna motion, i den förhoppning att, efter framläggande af några uppgifter, hemtade ur Statistiska Centralbyråns berättelse för år 1871 angående kommunala rösträtten, samt såsom följd deraf ådagaläggande af det deraf uppenbara faktum, att *en stor del af landets kommuner helt och hållet, och en ännu större del i det aldra närmaste* äro uteslutna från någon kommunal styrelse, ehuru författningen derom naturligtvis afsåg att blifva gällande för *alla* landskommuner, Riksdagen beredvilligt skall inse behofvet och nödvändigheten af det förslag jag ernar framställa.

Ur ofvannämnde berättelse af Statistiska Centralbyrån finner man, att inom 54 landskommuner positiv röstöfvervigt tillkommer *en* röstegande. Femtiofyra röstberättigade ega sålunda, att hvar och en afgöra alla beslut mot inom dessa kommuner öfrige 3,483 röstegande. Dessa 54 kommuner äro fördelade inom 16 län, hvaraf inom Skaraborgs län 11. Dernäst förekomma 378 röstegande med *öfver en fjerdedel till och med hälften* af rösträtten. De kommuner, som tillhöra denna kategori, innefatta 40,858 röstberättigade, bland hvilka 378, till det högsta med biträde af hvars en röstegande, bestämma alla beslut. Äfven inom denna klass förekommer största antalet, nemligen 60, i Skaraborgs län. I de fyra inom Gotlands län hithörande kommuner med tillsammans 285 röstegande, samt inom Göteborgs och Bohus län fem kommuner med 1,075 röstegande ligger beslutanderätten hos tillhopa nio röstegande, hvars fyrktal grundas endast på *andra beskattnings föremål*. Inom Kopparbergs län förekommer endast en kommun med 41 röstegande, der öfvervigten ligger på jordbruksfyrek, mot 9 kommuner med 4,926 röstegande på andra beskattningsföremål, samt inom Gefleborgs län 2 kommuner med tillhopa 44 röstegande med öfvervigt på jordbruksfyrek mot 12 kommuner med 4,581 röstegande för andra beskattningsföremål. Inom Kopparbergs län kunna sålunda 9 röstegande öfverrösta 4,926, samt inom Gefleborgs län 12 öfverrösta 4,581. Då det är en gifven sak, att kommunalstämmorna aldrig besökas af alla röstberättigade, kan man tryggt påstå, att ofvannämnda 378 röstegande utöfva full beslutanderätt i likhet med sådana röstegande, hvilka innehafva mer än hälften af fyrktalet. Häraf synes att, då hela rikets röstberättigade medlemmar utgöra 365,534, och de röstegande inom de kommuner, der beslutanderätten finnes hos *en* person, utgöra 44,395, kommunalförfattningen ej kan tillämpas på i det närmaste *en åttendedel* af rikets röstberättigade medlemmar å landet. Läger man nu härtill att den statistiska berättelse, på hvilken dessa fakta äro grundade, är upprättad för år 1871, samt tager i betraktande den stora utveckling en mängd industriella företag just *efter samma tid* erhållit, så är deraf tydligt, att förhållandet med kommunala rösträtten *nu är betydligt ofördelaktigare*, och att sålunda en förändring är lika *behöflig* som *nödvändig*. Om man nu jemför förestående förhållanden med

kommunalförfattningens första och åttonde paragrafer, särdeles den sist nämnde, måste man inse olämpligheten i sättet för nu gällande rösträtt.

Den grundsats i kommunalförfattningen för landet, att nemligen röstvärdet blifvit beräknadt efter bidraget till kommunalutskylderna, har funnit ej oberättigad motstånd hos dem, som önska mindre eller större rättighet böra medgifvas åt *personligheten*. Denna sidas anhängare utgå från den åsigten, att hvars och ens bidrag till de gemensamma utskylderna drabbar lika kännbart den lägre som högre uppskattade medlemmen, såsom t. ex. vid afgift per fyrk en person, uppskattad till 10,000 kronor årlig inkomst, ej har svårare att erlægga 100 kronor än en med 1,000 kronor inkomst att erlægga 10 kronor, och en med 100 kronor inkomst att erlægga 1 krona. Är denna åsigt riktig, så borde enligt densamma rösträtten vara lika för alla. Jag tror dock ej att *någon* framställt dylika anspråk, utan hafva under diskussionerna i Kamrarne öfver denna fråga personlighetsprincipens anhängare städse medgifvit företräde i rösträtt åt de högre uppskattade. Också är det min tro, att orsaken till detta medgifna företräde egentligast ligger i den åsigten, att de högre beskattade i allmänhet innehafva högre bildningsgrad och i följd deraf bättre omdömesförmåga vid afgörandet af viktigare frågor; sålunda ingalunda för deras större bidrag till kommunens gemensamma utgifter. Såsom bevis för rättmätigheten af personlighetsprincipen behöfver jag endast åberopa såväl kommunalförfattningen för städerna, der stadsfullmäktige ega lika rösträtt, äfvensom beträffande landsbygdens kommunalfullmäktige. Då nu dessutom städerna lyckats erhålla förändring i rösträtten, bestående i en viss inskränkning i beloppet af röstmaximum, och ifrågavarande rösträtt egentligen endast förekommer vid val af stadsfullmäktige, vore det särdeles besynnerligt, om ej rösträtten vid stämmorna på landet, hvilken dessutom måste tillämpas vid *alla* förekommande frågor, kunde erhålla en billig och rättvis fördelning, på det att det gagn, författningen afser, må blifva en verklighet. Huruledes nu en dylik, billig och rättvis förändring i rösträtten på landet skall kunna åvägbringas, detta är frågan. Tvenne alternativa förslag hafva, såsom jag förut nämnt, hittills blifvit framställda; det ena med inskränkning i röstmaximum, det andra med proportionel begränsning af allas rösträtt efter graderad skala. Det första har af Lag-Utskottet under de tvenne senaste åren blifvit förordadt, egentligen på den grund, att genom det samma, som afser en nedsättning i röstvärdet för endast några få högt uppskattade medlemmar, "allenast en enda godtycklig bestämmelse skulle meddelas, under det genom en graderad röstskala ett nytt godtycke komme att med hvarje siffra i skalan lagbindas". (Se Lag-Utskottets utlåtande N:o 5 för år 1875.) Utan att göra ringaste anspråk på att hafva rätt, anser jag dock det vara större godtycke att, i enlighet med det citerade utlåtandet och deraf följande förslag, reducera en persons rösträtt från 60,000 till 1,000, sålunda till $\frac{1}{60}$ af det belopp, för hvilket han

bidrager till kommunens utgifter, än att reducera allas eller åtminstone de flestas efter en progressiv skala. Genom det senare alternativet uppkommer naturligtvis ett jemnare proportionellt förhållande mellan kommunens alla röstegande medlemmar, och då det drabbar alla, anser jag ett sådant förfarande mindre godtyckligt. Att jag i mitt exempel valt siffran 60,000 har skett på grund af den upplysning, att en så mäktig röstegande finnes, hvilken en af Lag-Utskottets ledamöter 1875 lemnade under öfverläggningen i Andra Kammaren.

Att framlägga ett förslag till förändring i den kommunala rösträtten, med hopp om att vinna båda Kamrarnes bifall, anser jag nära nog fåfängt för den enskilde representanten. Frågans behandling under de många senaste åren har derpå lemnat bevis. I öfverensstämmelse med Lag-Utskottets utlåtande N:o 39 till 1874 års Riksdag anser äfven jag såsom ett oeftergiftigt vilkor för att med ledning af de statistiska uppgifterna söka uppgöra en förändrad röstgrund, hvarigenom missförhållanden afhjelpas utan att andra i stället uppkomma, att en omfattande undersökning af förändringens verkningar inom de olika kommunerna erfordras. Lika öfvertygad om svårigheten för ett Riksdagens Utskott, hvars tid särdeles anlitas af en mängd viktiga frågors förberedande, att medhinna denna omfattande undersökning, synes mig enda utvägen och bästa sättet för uppgörande af ett förslag rörande ändring i kommunala rösträtten, likasom också derigenom bästa möjligheten för ett sådant förslags antagande af båda Kamrarne, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller om framläggande af förslag i ämnet, uppgjordt af sakkunnige män, för hvilket ändamål äfven torde erfordras statistiska uppgifter rörande kommunala rösträtten för något af de senaste åren.

Med stöd af hvad jag nu anfört får jag därför vördsamt föreslå:

att Riksdagen, på grund deraf att, enligt upprättade statistiska uppgifter rörande kommunala rösträtten, det blifvit konstateradt, att Kongl. förordningen angående kommunalstyrelse på landet, i afseende på den i 11:te paragrafen fastställda beräkning af röstvärdet, ej kan tillämpas på en stor del kommuner, ingår till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan att genom sakkunnige män låta utarbета och om möjligt för nästa Riksdag framlägga förslag till ny grund för rösträttens utöfning, med fästadt afseende på en rättmätig och efter författningens anda lämpad bestämmelse af röstvärdet.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 Januari 1877.

I. Asklöf.